

ดีที่ทำ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ทำไมตอนนั่งสมาธิแล้วปวดหัวทุกทีเลยคะ แต่ตอนที่ไม่นั่งไม่เป็นไร เวลาเดินจงกรมก็รู้สึกเพลีย ไม่มีแรง ต้องแก้อย่างไรคะ

ตอบ : ปัญหานี้กับปัญหาต่อไปข้างหน้ามันจะเหมือนกัน เดี่ยวจะไปตอบพร้อมกัน มีถามปัญหาบางอย่างนี้เหมือนกัน อันเดียวกันเลย เดี่ยวคอยฟังนะ

ถาม : ที่วัดมีมดแมลงมากมาย ถ้าถูกแผลงปวดยุจนตาย และเดินจงกรมแผลงไปเหยียบมดตาย จะบาปไหมคะ ต้องทำอย่างไรดีคะ แล้วก่อนจะปฏิบัติธรรมควรจะทำสมาธิไหมคะ

ตอบ : ให้อธิษฐานเรื่องแมลง สัตว์ แมลงมันก็หาที่ปลอดภัยของมัน ฉะนั้น เรามีเจตนา เราพยายามเดินจงกรมของเรา บางทีเดินจงกรมนะ แล้วมดมันเดินข้ามกลางทางจงกรม แล้วจะปัดอย่างไรก็ปัดไม่ได้ เราเดินจงกรมมีสติ ข้ามมันไป

เราเคยเดินจงกรมนะ งูเห่า เดินข้ามงูเห่า งูเห่านี้ละ งูเห่ามันขม พองูเห่ามันขม เวลาเราออกไปฉันทน้ำร้อนกลับมา มันไปกินคางคก พอมันจะกินคางคก มันรัดคางคก คางคกจะร้องมาก พอร้องมาก เราก็จะมาช่วยคางคก มาตบให้มันปล่อย ให้มันคายออกมา แล้วเราก็ไปฉันทน้ำร้อนกลับมา กลับมานะ คางคกกลับไปอยู่ในท้องมันอีกแล้ว มันกลับมากิน เพราะคางคกพอโดนรัดแล้วกระตุกมันหัก มันไปไม่ได้หรอก

ทีนี้พอสัตว์พวกงูเห่ามันเหยอะ มันจะกินพวกสัตว์ แล้วถ้ามันมีมาก บางทีมันนอน มันนอนนะ มันกินเสร็จแล้วมันก็มานอน เดินจงกรมนี้เดินข้ามมันเลย พอเดินข้ามไปมันก็ต่างคนต่างอยู่ไง นี่เราเคยทำอย่างนั้นนะ เวลาพูดอย่างนี้ปั๊บมันจะลงในเว็บไซต์ แล้วคนก็จะเขียนที่เราพูดกลับมาถามเราว่ามันจะเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือหลวมๆ

คนมันไม่เคยทำไง ฉะนั้น เวลาถ้าสัตว์มันคุ้นชินกับเรา มันไม่เป็นโทษ แต่อย่าไปเหยียบมันนะ อย่าไปโดนตัวมัน ถ้าไปโดนตัวมันนะ มันคิดว่าเราไปทำร้ายมัน มันก็ดอานะ เขาถึงบอกว่าสัตว์หน้าขนไวใจไม่ได้ ไม่ใช่เราจะไปคุ้นเคยกับสัตว์ ว่าสัตว์มันจะเชื่อ มันจะไม่กัดเรา

อย่าไวใจ อย่าไวใจ ไวใจไม่ได้หรอก แต่ถ้าเราไปคุ้นชินกับมัน มันก็ไม่ทำร้ายเรา เราก็ออยู่ประสาเรา

ฉะนั้น พวกมดพวกต่างๆ ธรรมชาติ พระพุทธเจ้าบอกว่า สิ่งมีชีวิตทุกดวงใจรักชีวิตของตัวเอง รักชีวิตของตัวเอง กลัวทุกข์ ฉะนั้น เพียงแต่ถ้าตัวมันมีแมลงมาก มันมีมากจริงๆ มีมากจริงๆ เพราะว่าธรรมชาติเดี๋ยวนี้ป่าเขามันน้อย คุณสิ ช้างมันต้องมากินพีชไร้ของชาวสวน เพราะชาวสวนบุกรุกที่ของมันเข้าไป จนช้างมันก็ไม่มีที่หาอยู่หากินของมัน

สัตว์นะ สัตว์มันอยู่ป่าอยู่เขานะ ขณะที่พระเราไปอยู่ที่ห้วยขาแข้ง เสือมันออกมา แม้แต่มันออกมาถึงถนนนะ มันไม่มีที่อยู่ เพราะอะไร เพราะว่าเสือมันต้องอาศัยบริเวณของมัน แล้วพอตัวไหนที่เป็นเจ้าถิ่นมันก็ไม่ให้ตัวอื่นเข้าไปในเขตแดนของมัน มันก็หาเขตแดนใหม่ของมันๆ สัตว์มันจะไม่มีที่อยู่แล้ว ป่าเขามันไม่มีที่อยู่

บอกว่า วัคนี่มีแมลงมาก

มีจริงๆ เพราะว่ามันไม่มีป่ามีเขาให้พวกนี้อยู่แล้วละ มันก็มาอยู่ของมัน แล้วที่ไหน อย่างว่า หลวงตาท่านบอกว่า ที่ไหนเป็นที่ปลอดภัย ที่ไหนเป็นที่ไว้วางใจได้ มันก็จะไปอาศัยที่นั่น แล้วที่วัคนี่ก็ปลอดภัยกว่าที่บ้านแน่นอน ถ้าปลอดภัยกว่าบ้านแน่นอน มันก็มีของมันไซ้ใหม่ ถ้ามีของมัน เราก็อหลบหลีกของเรา หลบหลีกของเรา ถ้ามันเป็นไปได้

แม้แต่พระเรา พระเราอยู่ที่นี้ ยุงมันมาก แมลงมาก เวลาจะนั่งสมาธิ เขาก็อยู่ในกลดเหมือนกัน นี่พระยังต้องหลบหลีกเลย ต้องหลบหลีก ต้องหาทางหลบหลีกของเรา เพราะมันก็มีชีวิต มันก็รักชีวิตของมัน เราก็อแสวงหาประโยชน์กับเรา ถ้าเราแสวงหาประโยชน์กับเรานะ เราต้องพยายามหลบหลีกเอง

ฉะนั้น บอกว่า เวลาผลอไปตบยุงตายนี้บาปใหม่ เดินจงกรมไปเหยียบมดตายนี้บาปใหม่

เราทำชีวิตเขตกลวง แน่นอน มีแน่นอน ฉะนั้น ถ้ามีแน่นอน เวลาพระเดินจงกรม พระจะเหยียบมดตายไหม? เหยียบ เพราะมันผลอ มันเหยียบได้ แล้วเหยียบแล้วเป็นอย่างไร? ก็เป็นอาบัติ เป็นอาบัติทำอะไร? ก็ปลงอาบัติ นี่เหมือนกัน พอปลงอาบัติแล้วกรรมมันหายไปไหมละ กรรมก็คือกรรม ถ้าเราไปเหยียบเขา มันมีนะ มันมีเวลาถ้าจิตใจเขาอาฆาตมาดร้ายต่างๆ มันก็อีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเขาปลงได้ มันก็อีกเรื่องหนึ่ง ฉะนั้น เขามีจิตวิญญาน เขามีความรู้สึกทั้งนั้นแหละ ฉะนั้น บาบไหม? บาบ

ทีนี้บาปโดยถ้าเจตนา คุณ ถ้าเด็กมันเข้าใจ เจตนาจะไปเล่น จะไปบีบ มันก็ตายนะ แต่ของเราเราจะทำความเพียรของเรา มันเป็นสถานที่ทำงานของเรา สถานที่ทำงานของเรามันควร สัตว์อื่นไม่ควรเข้ามาอยู่ในที่ทำงานของเรา แล้วทำไมมันมาละ

อ้าว! มันก็ว่าที่อยู่ของมัน มันไม่รับรู้หรอก จะเอาเอกสารสิทธิ์ไปบอกว่าเป็นที่ของมัน สัตว์มันไม่ฟังหรอก สัตว์มันไม่รับรู้ด้วย ถ้าสัตว์มันไม่รับรู้ด้วย มันเป็นกรรมของสัตว์ ถ้ากรรมของสัตว์แล้วเราหลบหลีกของเราเองใจ

ฉะนั้น บอกว่า เวลาไปเหยียบมดตาย ไปตบยุงตายเป็นบาปไหม

บาปแน่นอน ทีนี้มันก็มีมากมีน้อยใจ ถ้าอาฆาตมาดร้าย จงใจ มันก็บาปหนัก ถ้าเราไม่จงใจ เราเป็นชาวพุทธใช่ไหม เราจะถือศีลให้บริสุทธิ์ใช่ไหม เราก็ไม่เจตนาทำหรอก แต่เวลามันกัดมันเจ็บ มันลुบไป พอลुบไป พอมันตาย อ้อ! เสียตาย มันลुบไปแล้ว แล้วยุงตัวมันนิดเดียว เวลามันลुบไปก็ไปโดนมัน อันนี้ไม่ได้เจตนา บาบไหม? บาบ ฉะนั้น พอบาปแล้วมันมากหรือน้อย ถ้ามากหรือน้อย เราหลบหลีกเอา เราพยายามหลบหลีกเอา ถ้าเราฝึกสติได้นะ

กรณีนี้เราพูดถึงหลวงปู่ลี วัดอโศการามประจำ ในประวัติของหลวงปู่ลี วัดอโศการามนะ ยุงทะเล ปากอ่าว ยุงทะเลมันมากขนาดไหน เวลามันมาที่หนึ่งมันเป็นลูกภูเขาเลย

หลวงปู่ลี วัดอโศฯ ท่านไปนั่งอยู่ที่ชายทะเล นั่งหลับตาเลยนะ ใช้กรรม ใช้กรรม โอ้ย! มันกัด มันกัดนะ โกรธกันได้ ทน ท่านทนเอานะ หลับตาทนเอานะ พอลืมตามา แดงผ้าจีวรแดงหมดเลย เลือด อย่างเราโดนกัดไปตัวสองตัว เราก็ทนไม่ได้แล้ว แต่เนืเวลากัดนะ ยุงทะเลมันมากัด ท่านนั่งหลับตาเฉยๆ ให้อุ้งมันกัด แล้วกัดนี้กัดเต็มไปหมดเลย หลวงปู่ลี วัดอโศการาม ที่วัดอโศฯ นั้นแหละ ท่านทำของท่าน

เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านใช้กรรมของท่าน ท่านไม่ได้ทำความสนุกหรือ แต่ท่าน ทำด้วยความอดทนของท่าน ท่านทำด้วยขันติบารมีของท่าน ท่านฝึกบารมีของท่าน ท่านทำเพื่อ ประโยชน์ของท่าน

แล้วครูบาอาจารย์ของเรา นะ ถ้าท่านรู้ว่าท่านมีเวรมีกรรมสิ่งใด ถ้าสิ่งนั้นมาถึงตัวท่าน ท่านจะไม่โอดโอยเลย ท่านจะยอมรับความเป็นจริงอันนั้น แล้วท่านจะซาบซึ้ง คนเรามันจะ ซาบซึ้งมากนะว่าเราทำกรรมใดไว้ แล้วเวลากรรมนั้นมันตามมาถึงเรา มันซาบซึ้งนะ มันยอมรับ ความจริง มันไม่หลบหนี มันไม่โอดโอย ถ้าความจริงอย่างนั้น นี้พูดถึงครูบาอาจารย์เราท่านแล้ว

นี่คำถามไง คำถาม เราโดนยุ่งกั๊ด เราโดนมดกั๊ด แล้วเวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านทำแบบ นั้น ฉะนั้น บาบไปหม

“ก่อนจะปฏิบัติธรรมควรจะสวดมนต์บทไหน”

ก่อนปฏิบัติธรรมนะ เราสวดมนต์ทำวัตร ทำวัตร ขอขมาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วจะสวดบทไหนมันก็จะมีความชำนาญของเรา ถ้าเรามีความชำนาญของเราแล้ว เราทำของ เราได้ มันเป็นประโยชน์กับเรา ประโยชน์กับเรานะ

ฉะนั้น กรณีอย่างนี้มันอยู่ที่จริตนิสัยของคน บางคนชอบบทนั้น บางคนชอบบทนี้ อย่าง บทไหนที่มันสวดแล้วมันซาบซึ้งใจ แล้วบทไหนเวลาสวดแล้วเราคิดตามใจ แปล แปลแล้วเราคิด ตาม มันเป็นเหตุเป็นผล จิตใจมันจะดีมาก นี้พูดถึงนะ เราทำของเราอย่างนี้

เวลาเราปฏิบัติไปมันมีปัญหาไปหมด แต่เวลาถ้าไปเที่ยวเล่น ไปตากแอร์ที่ห้างสรรพสินค้า ไม่ถามเลย “หลวงพ่อกัน ไปห้างไหนดี ห้างไหนเวลาไปแล้วมันเย็นกว่ากัน” ไม่ถามนะ เวลาไป ตากแอร์ไม่ถามเลย เวลามดกั๊ดยุ่งกั๊ดนี้มันถามนะ เห็นไหม เวลาคนคิด คิดไปแบบนั้น ฉะนั้น สิ่ง นี้มันเป็นไปนะ

ถาม : ข้อ ๑๓๖๑. เรื่อง “กราบนมัสการหลวงพ่อกับ”

ผมนั่งสมาธิตอนกลางคืน ผมมีแต่ความกลัวผีครับ ผมนั่งสมาธิ ผมรู้สึกปวดขามาก พอ ปวด ผมก็เลิกนั่ง เพราะปวดและกลัวตายมาก พอเลิกนั่งสมาธิ ผมก็เปลี่ยนเป็นนอนครับ พอนอน

ทำสมาธิก็ปวดอีกครับ แขนขาไปหมด ผมก็เลิกอีกครับ ผมเดินจงกรมครับ ก็ปวดขา ปวดแขน
 ครับ ผมปฏิบัติมาถึงจุดนี้ครับ หลวงพ่อครับ เมตตาคชี้แนะด้วย

ตอบ : นี่คำถามนะ อันนี้คำถามเหมือนกันเลย

“หลวงพ่อกะ ทำไมตอนนั่งสมาธิแล้วปวดหัวทุกทีเลยคะ แต่ตอนไม่นั่งไม่เป็น เวลาเดิน
 จงกรมรู้สึกเพี้ยน ไม่มีแรง ต้องแก้อย่างไรคะ”

นี่เหมือนกันเลย ปัญหานี้มันเหมือนกัน เหมือนกันที่ว่า “นั่งสมาธิไปตอนกลางคืนมันก็
 กลัวผีครับ นั่งสมาธิไปรู้สึกปวดขาครับ พอปวดขา ผมก็เลิกนั่ง เพราะปวดและกลัวตายมาก เลิก
 นั่งสมาธิก็เปลี่ยนมาเป็นนอนครับ พอนอนทำสมาธิก็ปวดอีกครับ แขนขาไปหมด ผมก็เลิกอีกครับ
 ผมเดินจงกรมครับ ก็ปวดขา ปวดแขนไปหมดครับ ผมปฏิบัติมาถึงจุดนี้ครับ จะทำอย่างไรต่อไป
 ข้างหน้า”

เวลาเราทำสิ่งใดก็แล้วแต่ คนเราจะทำสิ่งใด ทุกคนเวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วอยากจะพ้นจากทุกข์ เวลาเราปรารถนา เราอยากจะปรารถนาพ้นทุกข์กันเลย
 เวลาปรารถนาพ้นทุกข์ มันต้องมีอำนาจวาสนาบารมี คำว่า “มีอำนาจวาสนาบารมี” คุณนติ ชาว
 พุทธๆ มันพุทธที่ทะเบียนบ้าน พุทธที่ทะเบียนบ้านเฉยๆ พุทธที่ทะเบียนบ้าน เราถือศาสนา เราว่า
 เราเป็นมนุษย์ที่มีศาสนาเท่านั้นเอง ถ้ามีศาสนา ศาสนาสอนเรื่องอะไร

จิตใจของคนมันแตกต่างกัน คุณคนทำบุญดี คนทำบุญ ถ้าจิตใจคนทำบุญนะ ทำบุญของเรา
 นะ เราจะทำสิ่งใดเราก็คิดของเราอยู่อย่างนั้นแหละ แต่ถ้าคนเขาทำของเขาจนเป็นนิสัยของเขา เขา
 ทำได้มาก เขาทำได้ของเขา ทำมากทำน้อยมันเป็นบุญกุศลของคน ฉะนั้น ไม่ใช่ทำมาก แข่งกัน
 ด้วยการทำมากแล้วจะได้ผลมากหรอก มันเป็นที่จิตใจ

จิตใจถ้าเจตนามันดี ปฏิภาหใจ ผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ สิ่งที่ได้แสวงหามาด้วยความ
 บริสุทธิ์ ให้แล้วมีความสุขขึ้น แล้วเวลาผู้รับ ปฏิภาหใจ รับด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ใช้ประโยชน์
 สิ่งนั้น สิ่งนั้นเป็นบุญกุศลมหาศาล แต่โลกมันก็มีแตกต่างหลากหลายกันไปใช้ไหม นี่พูดถึงวุฒิ
 ภาวะใจที่มันจะพัฒนาขึ้นมา

ฉะนั้น คนที่จะมาภาวนามันต้องมีกำลังพอสมควร มีกำลังใจใจ คนมีกำลังใจมีขันติธรรมนะ คนที่อ่อนแอกว่าเรา มาเหยียบย่ำทำลายเรา เสียคติเรา เราทนได้ นั่นละขันตಿಯละเอียด คนที่มีอำนาจวาสนามากกว่าเรา เจ้านายเราข่มขู่เรา เราทนได้ นี่ขันตಿಯหยาบๆ แต่ถ้าคนเสมอกันดีเตียนกัน เสียคติกัน เราทนได้ นี่ขันตಿಯกลาง คนที่ต่ำต้อยกว่าเรา คนที่ต่ำต้อยกว่าเรา เขาเสียคติเรา เขาติฉินนินทาเรา เราทนได้ๆ นี่ขันตಿಯอุกฤษฏ์ ขันตಿಯอุกฤษฏ์ ก็คือคนที่อ่อนด้อย คนที่ไม่มีอำนาจวาสนามาสิ่งใดเลย แล้วพูดจาเสียคติเรา เราทนได้ นี่ขันติ การฝึกใจ ถ้าคนมีขันติ คนมีต่างๆ เวลาจะภาวนามันก็มีหลักของมันขึ้นมา คนจะภาวนามันต้องมีกำลัง มันต้องมีศรัทธามีความเชื่อของเรา

แต่ถ้าคนมันอ่อนแอ คุณติ คุณเด็กของเราบางคนมันเรียกร้องเอาตรงนั้นนะ เอาแต่ตามใจตัวของมัน เด็กบางคนมันถามเลย “แม่ แม่เก็บผ้าหรือยัง หนูจะเก็บให้ แม่ล้างจานหรือยัง หนูจะล้างให้ แม่เก็บที่นอนหรือยัง หนูจะเก็บให้” เด็กบางคนมันคิดได้ขนาดนั้นนะ เด็กบางคนนะ “แม่ไม่รัก แม่ไม่รัก” ทำไมคนมันความคิดแตกต่างกันละ

ถ้ามีความคิดแตกต่าง มันก็อยู่ที่หัวใจแล้ว หัวใจของคนมันสร้างอำนาจวาสนามากแค่ไหน ถ้ามันสร้างอำนาจวาสนามานะ สิ่งของมันจะเริ่มต้นอย่างนี้ “ผมนั่งสมาธิ พอนั่งก็ปวด นอนก็ปวด ปวดไปหมดเลย”

ปวดก็คือปวด อยู่เฉยๆ มันก็ปวด ทุกข์ ทุกข์คือสิ่งที่ทนไม่ได้ ทุกข์ ทุกข์คืออารมณ์เราที่ทนไม่ได้ พออารมณ์อะไรจะเกิดขึ้นมา เราคุ้นชินกับมัน ทนไม่ได้แล้ว มันต้องเปลี่ยนไปตลอดเวลา พอมันเปลี่ยน กิริยาที่เราเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา สิ่งนี้มันก็เบาบางลงโดยธรรมชาติ ถ้าโดยธรรมชาติมันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้นแหละ

ฉะนั้น เราจะมาปฏิบัติ มันก็อาการอย่างนั้นแหละ อาการอย่างนั้น เพียงแต่ว่าเรามาตั้งไว้ใจเรามาตั้งสติไว้ แล้วเรากำหนดพุทโธ เรากำหนดสิ่งใด เพื่อไม่เคลื่อนไหว ถ้ากายไม่เคลื่อนไหว กายวิเวก

กายเราเคลื่อนไหวอยู่ เราเปลี่ยนอิริยาบถตลอดเวลา เราจะไม่เห็นเลย ไม่เห็นสิ่งใดที่มันสงบได้เลย เพราะเราเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าเราจะคงที่ละ กายวิเวก กายไม่เคลื่อนไหว พอ

กายไม่เคลื่อนไหว มันอึดอัดแล้ว นี่ไง มันไม่เคลื่อนไหว แล้วจิตวิเวกไหมล่ะ? จิตมันไม่วิเวก ถ้าจิตมันวิเวก กำหนดพุทโธๆ พอกำหนดพุทโธไป มันปวด

คำว่า “ปวด” นี่นะ โดยธรรมชาติของมัน คำว่า “ปวด” แต่ถ้าเพลินละ คนเล่นการพนันนะ คนที่เล่นการพนันเขาเพลินในมหรสพสมโภช เขานั่งดูได้ ๓-๔ ชั่วโมง เขาไม่ปวดเลย เพราะจิตเขาไม่รับรู้ แต่นี่เพราะว่าเราตั้งใจไป ปิดประตูตีแมว

เวลาไปฐิละๆ เขาเป็นอาจารย์สอนในทางปริยัติ ลูกศิษย์ ๕๐๐ นะ ในทางวิชาการ ใครถามอย่างไร ตอบได้หมด ไปไหนก็มีลูกศิษย์ลูกหามากเลย ไปห้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “ไปฐิละโบลานเปล่ามาแล้วหรือ” เวลาห้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ว่า “โบลานเปล่ากลับแล้วหรือ”

ทฤษฎีเขารู้หมด แต่ห้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกโบลานเปล่าๆ พอโบลานเปล่าไปฐิละก็ชักได้สติ เอ๊ะ! มันต้องมีเหตุผล มีเหตุผล ถ้าห้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดอย่างนั้น เราเข้าใจทางทฤษฎีหมด แต่เรายังไม่มีทางภาคปฏิบัติ เรายังไม่มีคุณธรรมในหัวใจ ถึงหลีกหนีออกไปปฏิบัติ ไปสำนักพระอรหันต์ทั้งหมดเลย พอไปสำนักพระอรหันต์ทั้งหมดเลย หัวหน้าไปถึงเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสก็พระอรหันต์ก็บอกว่า เราจะสอนท่านได้อย่างไร เราเป็นพระปฏิบัติ เราไม่มีปัญญารอบรู้ทางวิชาการแบบท่าน

ก็ปฏิเสธไป ปฏิเสธไปจนถึงณเณรน้อย ตั้งแต่เจ้าอาวาสจนถึงณเณรน้อยเป็นพระอรหันต์หมดเลย นี่สำนักปฏิบัติเป็นพระอรหันต์ทั้งวัดเลย ที่นี้สามณเณรน้อยก็ไม่กล้า เพราะณเณรน้อยจะไปสอนนักปราชญ์ นักปราชญ์ที่ไปไหนมีแต่ครูบาอาจารย์เต็มไปหมดเลย จะไปสอนได้อย่างไร

จนเจ้าอาวาสบอกว่า อ้าว! สามณเณร ถ้าเขามีความตั้งใจก็ลองคุสั๊กหน้อย ลองคุสั๊กหน้อยก็เลยลองไป ลองว่าจะเอาสิ่งใดๆ คู่ว่าเขาจะลงใจไหม พอลงใจก็เอาแล้ว ร่างกายนี้เปรียบเหมือนจอมปลวก จอมปลวกนี้มีรูอยู่ ๖ รู มีเหี้ยตัวหนึ่งมันจะออกมาหาเหยื่อตลอดเวลา ให้ปิด ๕ รูนั้น ให้ปิดตา หู จมูก ลิ้น กาย เหลือแต่ใจไว้ เหลือรูไว้รูหนึ่งรอดักเหี้ยตัวนั้น เหี้ยตัวนั้นจะออกมาจากรูนั้น แล้วคอยดักนั้น นี่ไง ถ้ารอดัก ถ้าออกมาที่จับเหี้ยตัวนั้น ถ้าจับเหี้ยตัวนั้นได้ มันก็จับกิเลสได้ มันก็จับใจของเราได้

นี่ก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เราปล่อยหมด ถ้าเราปล่อยหมด การเคลื่อนไหว กายวิเวกๆ ถ้ากายวิเวก จับสิ่งนี้ไว้ ถ้าเราสังเกต เรากำหนดพุทโธ ปัญญาอบรมสมาธิ เพื่อความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบมันก็ทำได้

แต่เนี่ยเวลานั่งก็ปวด นอนก็ปวด เดินก็ปวด ปวดไปหมดเลย แล้วผมจะทำอย่างไรดี

ไม่ต้องทำอะไร นอนเฉยๆ กินอิมๆ แล้วก็อยู่นั้นแหละ มันจะทำอะไรล่ะ ก็มันทำอะไรไม่ได้ มันจะทำให้ใจมันก็ต้องเข้มแข็งขึ้นมา นักกีฬาอะไรก็แล้วแต่ เขาต้องฝึกฝนของเขา วิชาชีพ สิ่งใดเขาก็ต้องเรียนมาทั้งนั้นแหละ คนเรานั้นก็ต้องเรียนมา เรียนมามีความรู้ มีองค์ความรู้แล้วถึงจะทำงานได้

นี่ก็เหมือนกัน เราศึกษามา คุณติ พระบวชมา เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง แล้วเราจะแทงทะลุมันไปได้ไหม ถ้าเราแทงทะลุไปด้วยอะไร ถ้าแทงทะลุไป เราก็เรียนของเรามาแล้ว ถ้าเราทำแล้วมันก็เป็นวิชาชีพของเรา วิชาชีพของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา นี่ก็เหมือนกัน มันตรงกันไ้

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราปวดหัว ปัญหานี้ “ตอนที่นั่งสมาธิปวดหัวทุกทีเลย”

ถ้าปวดหัวนะ คำว่า “ปวด” หรือสิ่งต่างๆ คำว่า “ปวดหัว” จิตมันไปเกี่ยวข้องกับไว้ เรากำหนดพุทโธๆ ไว้ ไม่ต้องไปปรับรู้อัน ค่อยๆ หายไป ค่อยๆ จางไป

มันเป็นนะ กิเลสนี้มีมันร้ายนัก คนเราไม่นั่งสมาธิก็ปกติ ทีนี้พอก่อนนั่งสมาธิเรากลื่นน้ำลายนะ เรากลื่นน้ำลาย แล้วเราก็ระลึกถึงมัน กลื่นน้ำลาย พอไปนั่งสมาธินะ พอพุทโธก็กลื่นอีก! พุทโธก็กลื่นอีก! อยู่อย่างนั้นนะ จิตนี้ร้ายนัก พอมันสนใจ มันเกาะอะไรปั๊บ มันจะเอาตรงนั้นมาเป็นอุปสรรคทันทีเลย แล้วจะแก้อย่างไรล่ะ

แก้ก็พุทโธซัดๆ พุทโธไว้ พุทโธไว้ แล้วพอกลื่นน้ำลายนะ เราก็ค่อยๆ อย่าไปสนใจมัน เต็มมันหายไปเอง ปวดหัวก็เหมือนกัน กิริยาเอียง กิริยาต่างๆ ร้อยแปด ถ้าไม่ทำอะไรเลย มันก็ไม่สนใจอะไรเลย พอจะทำอะไรปั๊บ มันก็เอาสิ่งนั้นมาเป็นโทษนะ ไม่ใช่มาเป็นคุณ มาเป็นโทษ มาเป็นโทษว่ากังวลใจ มาเป็นความกังวล เป็นการรับรู้ไ้

แล้วพอเป็นกังวล อ้าว! เวลาพุทธโศกทำไมเอ็งไม่กังวลบ้างล่ะ เวลาพุทธโศก อยู่กับพุทธโศกซัดๆ สิ เวลาพุทธโศก พุทธโศกสักแต่ว่า แต่เวลาอะไรเกิดขึ้นมา เพราะอะไร เพราะกิเลสมันไม่ชอบ

พุทธโศก พุทธชานุสติ พุทธแล้วตัด พุทธโศกๆ พุทธแล้วตัด มันไม่มีอารมณ์ให้กิเลสมันได้สืบทอด แต่กิเลสมันจะทำร้าย ทำลาย ก็มีแต่ทำให้มันพุทธโศกไม่ซัด หรือพุทธโศกแล้วมันเลื่อนรางไป เพราะมัน พุทธโศก มันไปสร้างเป็นอย่างอื่นไม่ได้ แต่ถ้ามันเป็นปวดหัว ตัวร้อน เอียง นี่มันสร้างอารมณ์อื่นได้ อารมณ์เพราะอะไร อารมณ์เพราะพุทธโศกมันต้องสงบระงับ แต่ที่นี่มันไม่ใช่ มันมาต่อรอง แล้วเราก็ จะตามมันไป

กิเลส กิเลสนี้เวลาปฏิบัติไป ธรรมะให้ประโยชน์กับเราทั้งนั้นแหละ แต่กิเลส ความลังเล สงสัย ความเคลือบแคลง มันจะฉุดให้เราล้มลุกคลุกคลานตลอดเวลา ฉะนั้น ถ้าเราไปสนใจเรื่อง อย่างนั้น พระพุทธเจ้าไม่ให้สนใจ พระพุทธเจ้าให้สนใจเรื่องธรรมะ ให้สนใจเรื่องธรรมะไป

ทีนี้ทำไมมันปวดหัวทุกที

เวลาปวดนะ เราแก้ไขอย่างนี้ ถ้าบอกปวดหัว ยิ่งไปพิจารณาการปวดหัว ปวดหัวจะมากขึ้น แต่ถ้าเขาบอกว่า ถ้าเวลาใช้ปัญญา จิตสงบแล้ว สิ่งใดมันเกิดขึ้น อย่างนั้นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าใช้ปัญญา แยกแยะอีกเรื่องหนึ่ง แยกแยะจนมันปล่อยอุปาทานเข้ามา มันก็จบ

ถ้ามันปวดหัวจริงๆ นะ ปวดหัวจริงๆ มันต้องอยู่กับเราตลอดไป เวลาไม่นั่งไม่ปวด เวลา นั่งแล้วมันปวด นี่เหมือนกัน จิตอย่างนี้มันมีอาการอย่างนี้ มันเป็นเรื่องของมัน นี่หญ้าปากคอกเลย นะ นี่เริ่มต้นภาวนายังไม่ทำอะไรเลย ยังไม่ได้ทำอะไรเลยนะ มีแต่อุปสรรคไปหมดเลย

แต่ถ้าคนเขามีอำนาจวาสนานะ จะทำอะไรก็แล้วแต่นะ จิตมันสงบอย่างเดียว จะสวดมนต์ จิตก็สงบ จะระลึกอะไร จิตก็สงบ ทำอะไร ทำอะไรลงสู่สงบหมดเลย แปลก เวลาจิตคนดีๆ นะ แต่ เวลามันคือ เวลามันเสื่อมนะ หลวงตาท่านบอกว่า ถ้าจิตของคนดี เวลาทำอะไรเป็นความดีหมด จิต ที่มันไม่ดี ทำสิ่งดีๆ มันก็เป็นสิ่งไม่ดีหมด

นี่ก็เหมือนกัน เราทำของเรา เราปฏิบัติของเราเพื่อประโยชน์กับเรา อันนี้พูดถึงเวลาปวดหัว ก่อนนั่งสมาธิ เวลาเดินจงกรมรู้สึกว่ามีแรง

ไอนี้มันเป็นเรื่องหญ้าปากคอก นี่พูดถึงว่าเวลานั่งมันเป็นไปหมดนะ อันนี้อันหนึ่ง ทีนี้เข้าอันนี้แล้ว

ถาม : ข้อ ๑๓๖๒. เรื่อง “จะไปที่ขัด จะถอยก็ขัด”

ตอบ : นี่เขาเขียนถามมาเยอะมาก หลายหน้าเลย ฉะนั้น สิ่งที่เขาเขียนมานั้นเป็นเรื่องส่วนตัว ถ้าเรื่องส่วนตัว เราไม่เอามาพูดปะปนกับเรื่องที่เป็นสาธารณะ

สิ่งที่เราพูดธรรมะ ธรรมะเป็นสาธารณะ เพราะเป็นสาธารณะว่าทุกคนจะได้ประโยชน์จากธรรมะนี้ ฉะนั้น สิ่งที่เป็นคำถาม ที่อรัมภทมาเป็นเรื่องส่วนตัว ฉะนั้น เรื่องส่วนตัวเรายกไว้ แต่เราจะตอบ ตอบสิ่งที่เป็นประเด็น เป็นข้อที่สงสัย ข้อที่สงสัยที่เราสงสัยนะ

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าต้องให้เจ้าของเขาเข้าใจ เจ้าของคำถามเขาถามมาเองว่า “จะไปที่ขัด จะถอยก็ขัด” แล้วเขาเขียนด้วยว่าให้เอาไม้หน้าสามให้ลงแรงๆ

คือคำถามเขาอยากได้ประโยชน์มาก เขาเขียนมายาวมากเลย แล้วเขียนมาด้วยว่า “หลวงพ่ขอไม้หน้าสามนะ” คือขอให้เราตอบแบบเข้มข้น ฉะนั้น ถ้าตอบแบบเข้มข้นเพื่อประโยชน์กับเขา

แต่เราคิดถึงคำถามที่อรัมภทมาแล้วมันเป็นเรื่องส่วนตัว พอเรื่องส่วนตัว เราถึงไม่อยากจะเอาออกไปมาก เพียงแต่ว่าคนถามกับเรานี้รู้จักกัน เพราะว่าเขาอยากบวชมาก แต่เขามีปัญหาอย่างนี้ เช่น

๑. เป็นหนี้

๒. มีแฟนอยู่ก่อนแล้ว

๓. พ่อแม่ห้ามหนัก

แล้วก็คำถามใหม่ รอบแรก รอบสองถามอีก

คำถามนะ “หากเหตุการณ์ที่กล่าวมาควรจะทำอย่างไร ประเด็นเรื่องแรกจะทำอย่างไร”

เขาถามมาเป็นเรื่องๆ ใจ

คำถามที่ ๓ ว่า เขาป่วยเป็นโรค จะบวชได้ไหม

๔. แนวทางออก

๑. ถ้าเป็นหนี้ การว่าเป็นหนี้ เป็นหนี้ห้ามบวช ถ้าพูดถึงการบวชที่เป็นประโยชน์นะ ว่าเป็นหนี้ ถ้าเป็นหนี้ ถ้ามีผู้รับรองให้ อย่างนี้บวชได้ เพราะบอกว่า เป็นหนี้เพราะ ๑. หลังจากเรียนจบได้แบกหนี้ไว้ เพราะกู้ยืมมาเรียน

ถ้ากู้ยืมมาเรียน เพราะมีพระมาบวช พระที่เรียนจบมาบวชหลายองค์มากเลย แต่พ่อแม่เป็นผู้ที่ใช้จ่าย หรือว่าให้ใครรับใช้หนี้ให้ได้ นักศึกษาที่จบ กู้เรียนจบแล้วมาบวช ตอนนั้นบวชในหมู่พระรามิเยอะ แล้วสิ่งที่เพราะกู้มาเรียนก็ต้องใช้หนี้ ใช้หนี้ก็มีพ่อแม่รับใช้ให้ มีใครรับใช้ให้ มันก็มีอยู่เหมือนกัน

แต่ถ้าเป็นหนี้โดยส่วนตัวละ หนี้เป็นส่วนตัวนะ ถ้าเราจะบวชนะ เพราะสังคมไทยมีอยู่ สังคมไทยถ้ามีเจ้าหนี้ เราไปบอกเจ้าหนี้ว่าเราจะบวช ขอให้เจ้าหนี้ยกให้ได้ไหม ก็มี เพราะสังคมพุทธ สังคมไทยตั้งแต่สุโขทัยมา ๗๐๐ กว่าปี แล้วตั้งแต่นั้นมา เพราะธรรมเนียมมันมาอย่างนี้ ที่นี้สังคมชาวพุทธเขามีการยกให้ เขามีต่างๆ มันมี เขาทำกันมาได้ แล้วถ้ามันไม่มี อย่างเช่นโจร คูตี ในสมัยโบราณของเรามันมีพวกมหาโจรต่างๆ มาบวชพระมีเยอะแยะเลย ทำไมบวชได้

บวชอย่างนั้น หนีภัย หนีภัยจากโลก หนีภัยจากอาญาแผ่นดิน อาศัยผ้าเหลืองคุ้มครองชีวิตก็มี บางคนเขาหนีภัยนะ หนีภัยมาเพื่อมาหลบภัย มาอาศัยศาสนาเป็นที่หลบภัย อย่างนี้ก็มี เพราะสังคมมันเยอะ

บอกว่า ธรรมเนียมชัดเจนๆ แต่ประเพณีที่ทำกันมามันทำมาอย่างไร อันนี้อีกเรื่องหนึ่ง

คำว่า “๑. เป็นหนี้ทำอย่างไร”

“๒. มีแฟนอยู่ก่อนแล้ว”

ถ้ามีแฟนอยู่ก่อนแล้ว การบวชนะ ๑. ต้องขออนุญาตบิดามารดาถึงบวชได้ ถ้ามีแฟนก็ต้องขออนุญาตแฟนด้วย คนยังไม่มีการบวชก็ขอพ่อขอแม่ ถ้าใครมีการบวชก็ขอพ่อขอแม่ด้วยแล้วขอภรรยาด้วย ถ้าภรรยาไม่ให้บวชก็บวชไม่ได้เหมือนกัน อ้าว! ต้องขอเขาด้วย คำว่า “เป็นแฟน” ยังไม่ได้แต่งงานกัน ถือวิสาสะ นั่นอีกเรื่องหนึ่ง นี่กรณีของที่เรากล่าว

สังคัมในคางขมึ้นมันก็มีวัฒนธรรม มันซับซ้อนกันมานาน นี่เราสังคัมสงฆ์นะ ถ้าสังคัมสงฆ์ มันแบบว่าประเพณีเขาทำมา ธรรมวินัยมันแบบว่าเราพยายาม จะว่าไม่สะอาดบริสุทธิ์ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ แต่ถ้ามันบวชได้ ไม่สะอาดบริสุทธิ์ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ แต่ถ้าบวชแล้วเป็นประโยชน์ เอาประโยชน์ไป แต่ถ้าบอกว่าไม่ได้เลยสักอย่าง มันไม่ได้ประโยชน์ทั้ง ๒ ฝ่าย

แต่ถ้าเป็นเถรสองบาทนะ จะต้องสะอาดบริสุทธิ์ สะอาดบริสุทธิ์ก็เป็นผ้าขาว ผ้าขาวพอบวชมาแล้วนะ ผ้าขาวก็ละอะไม่ได้อีก เพราะผ้าขาวทำอะไรไม่ได้เลย แต่ถ้าผ้ามันสกปรกมา บวชมาแล้วมันมาซักให้มันเป็นผ้าขาวสะอาดขึ้นมา มันก็เป็นประโยชน์

ฉะนั้น ธรรมวินัยชัดเจนตามหลักนิติศาสตร์ ตามกฎหมายต้องเป็นอย่างนั้น แต่ถ้าเป็นทางสังคัม เป็นทางโลก รัฐศาสตร์ ความปกครอง การปกครองร่มเย็นเป็นสุข การปกครอง

ถ้าพูดอย่างนี้ เราไม่ใช่ฝ่ายปกครอง เราเป็นพระลูกทุ่ง ถ้าพระลูกทุ่งก็มีความคิดแบบลูกทุ่ง ฉะนั้น ข้อนี้ให้พิจารณากันไป

“๑. พ่อแม่ห้ามหนัก”

พ่อแม่ห้ามหนักเลย ฉะนั้น คำว่า “พ่อแม่ห้ามหนัก” มันเป็นเวรเป็นกรรมของคนแล้ว บางคนพ่อแม่พยายามขอร้องให้ลูกบวช อย่างเช่นบางคนลูกเกเรเกตุง พ่อแม่ขอร้องให้บวชเลย ก็ไม่ยอมบวช บางคนมีโอกาสจะบวช แต่ไม่บวช บางคนไม่มีโอกาสบวช บางคนไม่มี ไม่มีโอกาสบวช อยากบวชมาก ถ้าเราไม่มีโอกาส อยากบวชมาก

อย่างพ่อแม่ใช่ไหม ธรรมชาติของพ่อแม่ เพราะในสมัยพุทธกาล พระรัฐपाल พ่อแม่ก็ไม่ให้บวช ลูกชายคนเดียวด้วย เป็นเศรษฐีมหาเศรษฐีเลย อดอาหารเลย สุดท้ายแล้วเอาเพื่อนมาขอร้อง เอาใครมาขอร้อง สุดท้ายแล้วเพื่อนถามพ่อแม่ว่า “อยากเห็นหน้าลูกไหม ถ้าอยากเห็นหน้าลูกต้องให้บวช ถ้าไม่ยอมเห็นหน้าลูกนะ ก็จะได้เห็นหน้ากันครั้งสุดท้าย เพราะจะอดข้าวจนตาย”

พ่อแม่จนตรอก ก็ต้องให้บวช พอบวชมาแล้วนะ ลูกกลับมาเยี่ยมบ้านนะ พ่อแม่ไปขนเงินมาเลยนะ ขนสมบัติทั้งหมดมากองไว้เลย ถามลูกชาย บอกว่า “ทองเป็นกองๆ ลูก แม่จะทำอย่างไรดี แม่จะทำอย่างไรดี”

ลูกชายบอกว่า “แม่ เอาใส่รถนะ แล้วเงินไปแม่น้านะ แล้วดัมพ์ทิ้งไปเลย”

เพราะลูกได้ทำแล้วไง แต่พ่อแม่ทำใจไม่ได้ไหม พ่อแม่ก็เห็นแบบนั้น นี่พูดถึงในพระไตรปิฎก พระรัฐपाल

ดูพระกัสสปะสิ พ่อแม่ก็ไม่ให้บวช พ่อแม่ไม่ให้บวช ก็แต่งงานเหมือนกัน แต่งงานกับภรรยาที่มีความคิดเหมือนกัน ก็อธิษฐานกันว่าเราจะอยู่กันโดยพรหมจรรย์ รอจนพ่อแม่ตายหมดนะ พ่อแม่ตายหมด ทำศพเสร็จแล้ว ทุกอย่างแล้ว สมบัติทั้งหมด ๒ ตระกูล แจกหมดเลย แล้วออกบวช ออกบวชเมื่ออายุมาก ก็เลยรับภาวนา ถือธุดงค์วัตร สุกท้ายเป็นพระอรหันต์ที่เป็นผู้ที่มาทำสังคายนา พระกัสสปะเป็นประธานที่ทำสังคายนา พระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ ที่เป็นธรรมวินัยของเถรวาทมาในปัจจุบันนี้

มันมีอุปสรรคไปทั้งนั้นแหละ ถ้ามันมีอุปสรรค มองไปในพระไตรปิฎก ไปศึกษาชีวประวัติของครูบาอาจารย์ของเรา เอตทัคคะในสมัยพุทธกาลไม่ราบรื่นหรอก จะบวชได้ก็มี จะไม่ได้บวช อยู่! ตัดขาดไปหมด มันไม่มีใครเกิดมาแล้ว แหม! ปลูก้วยดอกไม้ แหม! มีพรหมให้เดิน ไม่มีหรอก มันก็มีอุปสรรคแต่ละคนทั้งนั้นแหละ ทีนี้มีอุปสรรคแล้วเราเข้มแข็งแค่ไหน เราเข้มแข็งแค่ไหน

ถ้าเราบอกว่า เราพ่อแม่ห้ามนัก พ่อแม่ต้องการ เราก็อยู่กับพ่อแม่จนกว่าพ่อแม่จะสิ้นชีวิตไป แล้วมาบวชก็ยังทัน ถ้าเรารักษาใจเราได้

นี่ไม่อย่างนั้นนะสิ พอไปอยู่กับพ่อแม่ เดียวก็อีลู่ลู่กันไปหมดเลย พอ निकได้อีกทีหนึ่ง ใกล้เคียงแล้ว निकได้อีกทีหนึ่ง แหม! เสียใจ จะหมดชีวิตอยู่แล้ว

อันนี้พูดถึงว่าถ้าพ่อแม่ห้ามนะ เราทำดีมันถึงจะได้ดี ทำดีมันก็คือดี เห็นไหม ดีที่ทำ ทำดี ดีที่ทำ เราทำของเราที่ดี ถ้ามันเทียบไปแล้วมันจะเสียใจไปหมด คนนั้นเกิดมาแล้วประสบความสำเร็จ คนนั้นมีอำนาจวาสนา เรานี้ไม่ได้อะไรเลย เราเกิดมามีแต่ทุกข์แต่ยาก

ก็เราทำมาทั้งนั้นนะ ทีนี้พอทำมาแล้ว คนเราไม่ใช่ดีที่การเกิด คนเราดีที่การกระทำ เราเกิดมาจะทุกข์จนเจ็บใจ เกิดมาเป็นเศรษฐีกุมภพี เกิดมาอย่างไรก็แล้วแต่ เราทำดีหรือทำชั่ว เกิดมาสว่างจะไปไหน เกิดมาเป็นมนุษย์ อิศรภาพทั้งหมด แล้วทำอะไรกัน เกิดมา เกิดมาแล้วทำอะไร

นี่ก็เกิดมา เกิดมาจากพ่อแม่ ก็พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของเรา พ่อแม่ให้ชีวิตนี้เรามา นี่พ่อแม่ไม่ให้บวช แต่เราอยากบวช เราจะใช้อุบายอย่างไร เราจะรักษาอุคมการณ์ของเราอย่างไร รักษาอุคมการณ์แล้วเราจะเอาตัวเราออกได้อย่างไร

นี่พูดถึงนะ ฉะนั้น ยกเป็น ๑ ๒ ๓ เป็นหัวข้อ แล้วคำถามมาถามลงตรงนี้

คำถามที่ ๑. จากเหตุการณ์ที่กล่าวมา ผมควรจะทำอย่างไรต่อไปจึงจะเหมาะสมที่สุดครับ

จะทำอย่างไร ก็ดำรงชีวิตให้อยู่กับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถ้าอยู่กับเรานะ อยู่กับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วสังฆกรรมอันนั้นสำคัญมาก สังฆกรรมคือสังฆกรรมความจริง ชีวิตเราก็เป็นความจริง ชีวิตพ่อแม่ก็เป็นความจริง ชีวิตของแฟนก็เป็นความจริง ชีวิตของน้อง ชีวิตของครอบครัวก็เป็นความจริง เขาเป็นความจริงทั้งนั้นแหละ ความจริง เราจะบริหารอย่างไร เราจะบริหารในครอบครัวของเรานี้มันเป็นเรื่องโลก

สิทธิเสรีภาพในใจไม่มีใครรบกวนเข้ามาในใจของเราได้หรอก ในหัวใจของเราไม่มีใครก้าวเข้ามาได้เลย มีแต่เราเอาหัวใจของเราไปให้เขาเหยียบย่ำ แต่ถ้าสิทธิในครอบครัว พ่อแม่ก็คือพ่อแม่ ญาติพี่น้องก็คือญาติพี่น้อง ถ้าแฟนก็คือแฟน เราก็คือเรา แล้วเราจะบริหารอย่างไร ถ้าเราบริหารของเรานะ ใช้นี้มันไม่บริหารนะสิ วันๆ มันเล่นแต่เกม วันๆ เอาชีวิตของเราไปอีลุ่ยฉุยแฉก

ถ้าเราทำของเรานะ เราจะมีพร้อมของเรา ถ้าเรามีพร้อมของเรา เราต้องกลับมาที่เราก่อน เราจะไปติดคนอื่นไม่ได้หรอก เราต้องดิเร เราบกพร่องอะไร ชีวิตเราสมบูรณ์แค่ไหน ชีวิตเราทำได้ทำประโยชน์มากน้อยแค่ไหน

นี่ชีวิตของเรา เราไม่ทำอะไรเลย เวลาเราไม่ได้ทำอะไรเลย แล้วจะให้คนอื่นทำ จะเป็นผู้บริหารอย่างเดียว ใครอยากให้เราบริหาร ชีวิตเขาก็สิทธิของเขาเหมือนกัน ชีวิตของเราก็สิทธิของเรา ถ้าสิทธิของเรา

ทีนี้มันมีกฎไหม มีกฎ หมายความว่า ถ้าจะบวช พ่อแม่ต้องอนุญาต แต่ถ้าพ่อแม่ไม่ยอมให้บวช พ่อแม่อยากให้เราไปเป็นที่พึ่ง เราก็ดูแลพ่อแม่ไป เพราะพ่อแม่เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน พ่อแม่ก็เป็นพระอรหันต์ของเราเหมือนกัน เราทำของเราถึงที่สุดแล้ว เราค่อยหาทางออกของเรา เพราะเราเกิดมาในวงจรอย่างนี้ วัฏฏะของเรามาเจออย่างนี้ แล้วผลของเราเป็นแบบนี้

นี่พูดถึงว่า “เหตุการณ์ที่กล่าวมานี้ ผมควรทำอย่างไรต่อไป”

ถ้าจะรักษาอย่างนี้ละ แต่ถ้าเราคิดว่าเราเกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วเราก็ประสบความสำเร็จในความเป็นมนุษย์แล้ว เราก็ใช้ชีวิตของเราตามมนุษย์นี้แหละ ตามบริษัท ๔ เป็นฆราวาส แล้วเราปฏิบัติธรรม เราจะดูแลใจของเรา แล้วถ้าโอกาสมันถึงที่สุดนะ ถ้าเราทำคุณงามความดีของเราตลอด ทุกคนเขาเห็นคุณงามความดีของเรา เห็นความตั้งใจของเรา เขาก็ส่งมาเอง มันเป็นไปเอง นี่ข้อที่ ๑.

“๒. คนละประเด็นกับเรื่องแรก ผมเคยได้ยินมาว่าหลวงพ่อดินจงกรมวันละ ๗-๘ ชั่วโมง หลวงพ่อบอกว่าตอนนั้นยังภาวนาไม่เป็น คำถามคือหลวงพ่อก็มีหลักใจอย่างไรที่ทำงานอยู่อย่างนั้น”

มีหลักใจก็หมายความว่ามิสัจจะ อยากพ้นทุกข์ ตอนนั้นภาวนาไม่เป็นจริงๆ ตอนบวชใหม่ภาวนาไม่เป็นจริงๆ แต่ด้วยความคิดว่า ในเมื่อโลกเขาทำงานกัน ข้าราชการเขาทำแบบนั้น เราจะพ้นจากทุกข์ อย่างน้อย อย่างน้อยต้องเป็นแบบนั้น ทีนี้ภาวนาไม่เป็นมันก็เป็นแค่สัจจะ เราตั้งสัจจะแล้วทำของเราได้ เพราะตอนนั้นตัวเองก็ภาวนาประจำบวชใหม่ไป พรรษา ๑ พรรษา ๒ ก็ภาวนายังล้มลุกคลุกคลานอยู่ แต่ตอนนั้นเอาจริงเอาจัง เพียงแต่เวลามาพูด ขณะที่ว่าเดินจงกรมขณะนั้น เดินด้วยความภาวนาไม่เป็น

แต่พอมันภาวนาเป็นขึ้นมาละ พอภาวนาเป็น ตอนไปอยู่บ้านตาด มันไม่ใช่ ๘ ชั่วโมง มัน ๒๔ ชั่วโมง ๗ วัน ๗ คืน เพราะมันอดอาหาร อดนอน มันนอนไม่ได้ ๒๔ ชั่วโมง นอนไม่ได้เลย พอจะหลับตา คนเวลาไฟไหม้บ้านแล้วหนีออกจากไฟไหม้บ้าน มันจะหลับมันจะนอนได้ไหม

จิตนะ เวลาปัญญามันหมุน เวลาปัญญามันหมุนนะ เหมือนน้ำป่า ที่หลวงตาบอกว่าน้ำป่าๆ น้ำป่ามันรุนแรงมาก มันกระโจนเข้าใส่อย่างนี้ มันจะเอาอะไรไปนอน กลางคืนนี่นอนไม่ได้เลย นอนไม่ได้เลย ปัญญาที่หมุนตัวๆ หลวงตาทำนองพูด ไปหาหลวงปู่มั่นใจ “บอกให้ออกใช้ปัญญาๆ มันใช้ปัญญาจนไม่ได้นอนแล้วนะ มันจะตายแล้ว”

“นั่นแหละไอ้บ้าสังขาร ไอ้บ้าสังขาร”

มันต้องรู้ไว้ รู้อย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน เวลามันไม่ได้หลับไม่ได้นอนเลย เวลาถ้ามันห่มแล้ว หลับนอนไม่ได้ ทั้งๆ ที่มันจะตาย อยากนอนจะตาย แต่นอนไม่ได้ นั่นพูดถึงเวลามันภาวนาเป็น

นี่พูดถึงภาวนาไม่เป็น ๗-๘ ชั่วโมง เราก็งงแล้วเนาะ แล้วถ้า ๒๔ ชั่วโมง ไม่ได้นอนนี้ทำอย่างไร แล้วไม่ได้นอนหลายๆ วัน มันจะทำอย่างไร

ครูบาอาจารย์ท่านผ่านอย่างนี้มาแล้ว เป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องธรรมดาของวงกรรมฐาน เป็นเรื่องธรรมดาของผู้ที่ภาวนาเป็น แต่เราภาวนาไม่เป็น เจอ ๗-๘ ชั่วโมงเข้าไปก็ชาสั่นแล้ว แล้วภาวนาไปๆ มันจะรู้ของมัน

นี่พูดถึงว่า ตอนนั้นภาวนาไม่เป็นจริงๆ มันมีแต่เป้าหมาย มีแต่ความมุ่งมั่น แล้วเอาจริงๆ แล้วทำขึ้นไป สิ่งที่ทำ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เพราะเหตุมันมุ่งมั่น เหตุมันมีความจริง มันมีเป้าหมายของมัน เวลาทำแล้วมันก็เจริญของมันขึ้นไปได้ พอเจริญขึ้นไปได้ เพราะมีครูบาอาจารย์ด้วย ครูบาอาจารย์คอยบอกคอยสอน คอยชี้คอยแนะ ถ้ามันมีจลาทิกฐิติ ความเห็นผิด ทำผิด มันไม่เจริญหรอก แต่ขณะที่เรามีเหตุมีผลของเราขึ้นมา แต่มันมีจลาทิกฐิติ มันยังทำไม่เป็น แต่ครูบาอาจารย์เป็นสัมมาทิกฐิติ คอยชี้คอยบอก คอยชี้คอยบอก ตรงนั้นมันทำให้มันผ่านไปได้ พอผ่านไปได้มันก็ผ่านไป ตอนนั้นมันทำด้วยความมั่นคงของเรา แต่เราไม่มีกำลังใจก็ไม่ได้

“๓. ป่วยเป็นวัณโรคปอด แล้วเวลาเป็นโรคติดต่อบวชไม่ได้”

อันนี้ถ้ามันหายมันก็บวชได้ บวชได้ ถ้าจะบวชนะ ถ้าคำถาม พอบอกเป็นวัณโรคปอด บวชไม่ได้ พอบวชไม่ได้ ก็เลศบอกเราบวชไม่ได้แล้ว สบาย มันไปเลย เพราะบวชไม่ได้แล้วนี่ บวชไม่ได้ก็ไม่ต้องบวชใช่ไหม ที่นี้สบายเลย

บวชได้ บวชได้ ยังบวชได้ แล้วเดี๋ยวค่อยว่ากันใหม่

“๔. นอกเหนือหนึ่ง เสียงอ่านหนังสือหลวงตาเรื่องหลวงปู่มั่น ไซ้เสียงหลวงพ่อหรือไม่ว่าว”

ไม่ว่าว เป็นเสียงของอาจารย์สุโขใจ ประวัตินหลวงปู่มั่น ปฏิปทาธุตงกรรมฐานในเสียงธรรมหลวงตานั่นเป็นเสียงของท่านอาจารย์สุโขใจ ไม่ว่าวเราเราไม่เกี่ยว ไม่ว่าวเราหรอก

ฉะนั้น สิ่งที่ทำก็ทำเพื่อเรานะ ฉะนั้น คำถามถามมาเยอะมาก เวลาคำถามเราอ่านแล้วเราก็เห็นใจ เห็นใจบอกว่า คนเราคิดดีแต่มีอุปสรรค ที่นี้อุปสรรคมันก็อยู่ที่อำนาจวาสนาของคน ถ้าคน

มีความเข้มแข็งนะ อุปสรรคมีทุกคน เราก็มีอุปสรรค ทุกคนก็มีอุปสรรคทั้งนั้นนะ เพราะเราเกิดมา กับสังคม เกิดมากับโลก แต่พอมีอุปสรรคแล้ว เราจะมีอุดมการณ์ของเรา เราจะรักษาใจของเรา แล้วรักษาชีวิตของเราไปอย่างไร

ถ้าชีวิตทางโลก อยู่กับโลก เราก็ได้ เราก็เป็นชาวพุทธ แล้วประพฤติปฏิบัติขึ้นมา บวชใจ ภายเราไม่ได้บวช พยายามบวชใจของเรา มันก็ทำได้ แต่ถ้าเรามีความมุ่งมั่น เราอยากออกประพฤติ ปฏิบัติ

ที่นี้ออกประพฤติปฏิบัติ ถ้าได้จริง บวชมาอย่างนี้ถ้าบวชพระมาเป็นพระที่ดีนะ พระ สังคม พระจะเจริญงอกงามมากเลย แต่ที่แรกก็มุ่งมั่นทำดี พอบวชมาแล้วมันคุ้นชิน แล้วพอบวชไปแล้ว มันยังมาเถิง

เวลาคนตั้งใจบวชนะ ตั้งใจทุกคนแหละ แต่บวชไปแล้วนะ มันไปถึงที่สุดหรือเปล่า ไปถึง เป้าหมายหรือเปล่า ไปแล้วล้มลุกคลุกคลานหรือเปล่า มันน่าเศร้านะ

ในสังคมทุกสังคมมีทั้งคนดีและคนเลว ถ้าบวชพระมาด้วยความเจตนาที่ดี ตั้งใจที่ดี แล้ว พยายามรักษาอุดมการณ์นี้ไป ถ้าปฏิบัติไปก็จะเป็นพระที่ดี แต่ถ้าปฏิบัติไปๆ ล้มลุกคลุกคลาน แล้วตัวเองย้อนกลับมา มันทำให้เสียถึงสังคม ถึงส่วนรวม ฉะนั้น เราตั้งใจของเรา ปฏิบัติของเรา ประโยชน์กับเรา

ไปก็ขัด จะถอยก็ขัด มันก็เลยไปไหนไม่ได้ แต่ถ้าเรามีเจตนาทำดีของเรา เราต้องไปของเรา ได้ ทำสิ่งที่ดี ทำสิ่งที่ดี ทำสิ่งที่ดีๆ กับชีวิต ชีวิตจะมีมงคล เอวัง